

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Дирекция „Анализ и стратегическо планиране”

СИТУАЦИОННО-ПЕРСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ НА ПШЕНИЦА, ЕЧЕМИК И РАПИЦА

Декември 2016 г.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ПШЕНИЦА

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Предлагане и потребление на пшеница през 2016/2017 пазарна година

Рекордно висока реколта `2016 от пшеница, създаваща предпоставки за ръст на износа

По прогнозни данни на отдел „Агростатистика“ на Министерство на земеделието и храните (МЗХ), **производството** на пшеница от реколта `2016 възлиза на рекордните 5 641 хил. тона. Това е с близо 13% повече спрямо предходната година, в резултат на увеличение както на реколтираните площи – с 3%, до 11 420 хил. дка, така и на средния добив – с 9%, до 494 кг/дка.

Преходните наличности от пшеница, с които стартира пазарната 2016/17 година, се оценяват на около 420 хил. тона, което е с около 42% под необичайно високото ниво отпреди една година, но близко до средното за последните пет години.

В резултат на увеличеното производство, **общото предлагане** на пшеница в страната (формирано от начални стокови наличности, производство и внос) през сезон 2016/17 се очаква да достигне рекордните близо 6,1 млн. тона – с 5,5% над нивото от предходната година.

По предварителни данни на НСИ, през първите три месеца на настоящата 2016/17 пазарна година (юли – септември 2016 г.) в страната са внесени общо 12,1 хил. тона пшеница (в т. ч. 7,4 хил. тона пшеница и 4,7 хил. тона - брашно в еквивалент пшеница) - с хиляда тона повече спрямо аналогичния период на предходната година.

Доставките на пшеница са почти изцяло от ЕС (7,3 хил. тона), главно от Австрия (2,8 хил. тона) и Франция (2,1 хил. тона), докато внос от трети страни е осъществен единствено от Сърбия – 50 тона.

Таблица 1. Внос на пшеница и брашно в България, тона

	2014/15	2015/16	Изм. 2015/16 спрямо 2014/15	2015/16 юли - септември	2016/17 юли - септември	Изм. 2016/17 спрямо 2015/16 юли - септември
1. Пшеница	19 819	28 676	44,7%	5 748	7 394	28,6%
2. Брашно	11 880	12 739	7,2%	3 796	3 358	-11,5%
3. Брашно, изразено в пшеница*	16 500	17 693	7,2%	5 272	4 664	-11,5%
Общо пшеница (1+3)	36 319	46 369	27,7%	11 020	12 057	9,4%

Източник: данни на НСИ (предварителни данни за 2016 г.), обработени от МЗХ

*при рандеман 72%

Предвид високите наличности в страната и доброто качество на пшеницата от реколта '2016 се прогнозира общият внос на пшеница през маркетинговата 2016/17 година да остане сравнително нисък, като възлезе на около 35 хил. тона.

Таблица 2. Предлагане и потребление на пшеница за пазарните 2014/15 - 2016/17 години, хил. тона

Пазарна година/показател	2014/15	2015/16 оценка	2016/17 прогноза
Предлагане	5 617	5 777	6 096
1. Начална наличност	234	719	420
2. Производство	5 347	5 012	5 641
- реколтирани площи (хил. дка)	12 679	11 059	11 420
- добив (кг/дка)	422	453	494
3. Внос*	36	46	35
в т. ч. брашно	17	18	10
4. Продажба на съхранявана пшеница от Държавен фонд "Земеделие"	0	0	0
Потребление	4 898	5 357	5 896
1. Семена	278	310	310
2. Пшеница под формата на брашно и хляб, в т. ч.:	880	850	850
- за хляб	800	770	770
- за брашно	80	80	80
3. Пшеница за индустриална употреба	55	55	80
4. Пшеница за фураж	621	647	656
5. Износ*	3 064	3 495	4 000
в т. ч. брашно	60	66	70
6. Интервенционен изкупуване от Държавен фонд "Земеделие"	0	0	0
Крайни наличности	719	420	200

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; пшеница за индустриални цели – НСИ; пшеница за фураж – дирекция „Животновъдство“, МЗХ; внос и износ – данни на НСИ, обработени от МЗХ, за 2015/16 година (предварителни данни), прогноза на дирекция „Анализ и стратегическо планиране“ на МЗХ за 2016/17 година;

Бележки: 1) Балансът няма официален характер; 2) Данните за внос и износ включват и брашно в еквивалент на пшеница, при рандеман 72%.

По предварителни данни на НСИ, през изминалата 2015/16 маркетингова година общият внос на пшеница и преобразувано в пшеница брашно възлиза на 46,4 хил. тона, с 27,7% повече на годишна база. Импортът на пшеница нараства с 47,7%, до 28,7 хил. тона, а този на преобразувано в пшеница брашно – със 7,2%, до 17,7 хил. тона.

Около 99% от количествата пшеница са доставени от държави-членки на ЕС - общо 28,4 хил. тона, основно от Унгария (11,1 хил. тона), Австрия (9,2 хил. тона), Румъния (3 хил. тона) и Словакия (2,8 хил. тона). Вносът от трети страни възлиза на 240 тона, в т. ч. 219 тона от Молдова.

Реализираният внос на брашно (от пшеница и от смес от пшеница и ръж) в рамките на сезон 2015/2016 също е главно от ЕС - общо 12,5 хил. тона, от които 10,2 хил. тона от Гърция.

Общото потребление на пшеница (семена, изхранване на населението, индустриална употреба, фураж и износ) през 2016/17 маркетингова година се прогнозира на ниво от около 5,9 млн. тона – с 10% повече спрямо предходната година, основно за сметка на увеличение на износа. Вътрешното потребление се предвижда да нарасне с около 2% до малко под 1,9 млн. тона, поради увеличение на употребата за фураж и за индустриални цели.

При относително запазване на засетите площи с пшеница по оперативни данни на МЗХ, **употребата за семена** за реколта `2017 се изчислява на около 310 хил. тона.

Отчитайки данните на НСИ за потреблението на хляб и тестени изделия от домакинствата и числеността на населението, потреблението на пшеница **за брашно и хляб** през пазарната 2016/17 година се прогнозира да се задържи около 850 хил. тона.

По разчети на дирекция „Животновъдство“ на МЗХ, употребата на пшеница **за изхранване на животните** през настоящата маркетинговата година се предвижда да възлезе на около 656 хил. тона – с 1,4% повече спрямо предходната година, поради очакваното увеличение на отглежданите животни и сравнително ниските цени на пшеницата.

През последните години се наблюдава значително увеличение на производството на етилов алкохол и спиртове в страната, което е благоприятствано от високото суровинно предлагане и по-ниските цени на зърнените култури. Въпреки това, употребата на пшеница за индустриални нужди остава сравнително ниска.

Въз основа на прогнозни данни на Министерство на икономиката, според които производството на зърнен спирт през 2016 г. ще достигне около 69 млн. литра, употребата на пшеница **за нуждите на индустрията** през 2016/17 пазарна година се оценява на около 80 хил. тона.

По предварителни данни на НСИ, през първите три месеца на пазарната 2016/17 година общият износ на пшеница и преобразувано в пшеница брашно възлиза на 2 054,4 хил. тона, отбелязвайки ръст от 33% спрямо същия период на предходната година. Това включва 2 039,5 хил. тона пшеница и 15 хил. тона брашно, съответно с 33,2% повече и с 5,1% по-малко на годишна база.

Увеличението на изнесените количества пшеница се дължи от една страна на рекордното вътрешно предлагане, а от друга - на по-атраактивните цени при износ спрямо изкупните цени в страната. През първите пет месеца на 2016/17 пазарна

година изкупните цени на пшеница в България се движат с около 10% до 20% под регистрираните износни цени в черноморския регион.

В стойностно изражение, износът на пшеница нараства по-слабо спрямо съответния период на миналата година - с 16,6%, до 306,3 млн. евро, поради понижение на средната експортна цена с около 13%.

Около 80% от целия експорт на пшеница за периода юли – септември 2016 г. представлява изпращания за държави-членки на ЕС – общо 1 620,9 хил. тона, като най-големи количества са насочени за Испания (679,7 хил. тона), Румъния (372,6 хил. тона) и Италия (253,4 хил. тона). Износът за трети страни възлиза на 418,6 хил. тона, в т. ч. 126,5 хил. тона за Виетнам.

Износът на брашно за периода е в размер на 10,7 хил. тона, главно за Гърция – 9,8 хил. тона. При брашното също се наблюдава понижение на средната експортна цена – със 7% на годишна база, до 283 евро/тон.

Според оперативни данни, налични в МЗХ, към края на ноември 2016 г. износът на пшеница за пазарната 2016/17 година достига 2 696,5 хил. тона, в т. ч. 14,4 хил. тона преобразувано в пшеница брашно. От тях, над две трети са вътреобщностни доставки – 1 850,8 хил. тона, а износът за трети страни е в размер на 831,2 хил. тона.

Отчитайки рекордно високото предлагане в страната, общият износ на пшеница за маркетинговата 2016/2017 година се очаква да надхвърли съществено миналогодишния, като има потенциал да достигне около 4 млн. тона. Това би допринесло за свиване на преходните наличности в края на сезона до около 200 хил. тона, наполовина спрямо година по рано.

Таблица 3. Износ на пшеница и брашно от България, тона

	2014/15	2015/16	Изм. 2015/16 спрямо 2014/15	2015/16 юли - септември	2016/17 юли - септември	Изм. 2016/17 спрямо 2015/16 юли - септември
1. Пшеница	3 003 651	3 429 502	14,2%	1 531 576	2 039 476	33,2%
2. Брашно	43 436	47 430	9,2%	11 351	10 771	-5,1%
3. Брашно, изразено в пшеница*	60 328	65 875	9,2%	15 765	14 959	-5,1%
Общо пшеница (1+3)	3 063 979	3 495 377	14,1%	1 547 340	2 054 436	32,8%

Източник: данни на НСИ (предварителни данни за 2016 г.), обработени от МЗХ

*при рандеман 72%

По данни на НСИ, през изминалата 2015/16 пазарна година от страната са изнесени общо 3 495,4 хил. тона пшеница (вкл. преизчислено в пшеница брашно) - с 14,1% повече на годишна база. От тях, износът на пшеница е в размер на 3 429,5

хил. тона, а този на преобразувано брашно – 65,9 хил. тона, съответно с 14,2% и 9,2% повече спрямо предходната пазарна година.

Около 69% или 2 360,5 хил. тона от общото количество пшеница са насочени за страните от ЕС, в т. ч. основно за Испания (836,5 хил. тона), Италия (684 хил. тона), Гърция (404,2 хил. тона) и Румъния (345,2 хил. тона). Износът за трети страни в рамките на годината възлиза на 1 069 хил. тона, като най-големи количества са реализирани в Ливан (209,7 хил. тона), Либия (193,4 хил. тона), Индонезия (140,9 хил. тона), Южна Корея (134 хил. тона) и Виетнам (132 хил. тона).

Общата стойност на износа на пшеница през маркетинговата 2015/16 година възлиза на 590,1 млн. евро - със 7,7% повече на годишна база, при 5,6% по-ниска средна експортна цена от около 172 евро/тон.

Почти целият износ на брашно през изминалия сезон 2015/16 е насочен за ЕС – 46,4 хил. тона, от които 39,6 хил. тона за Гърция и 4,7 хил. тона – за Румъния. Износът на брашно за трети страни е общо 1 хил. тона, в т. ч. 500 тона за Гана.

2. Качество на пшеницата от реколта `2016

Извършеното окончателно окачествяване на продукцията от пшеница сочи, че около 70% от общото производство през 2016 г. с млевни и хлебопекарни качества отговаря на изискванията на търговци и преработватели.

Разпределението на пшеницата по групи е, както следва:

- първа група – 0,7%, при 2,3% за 2015 г.;
- втора група – 4,2%, при 8,4% за 2015 г.;
- втора Б група – 36,3%, при 24,3% за 2015 г.;
- трета група – 58,8%, при 65% за 2015 г.

Средните стойности за страната на основните показатели, по които се определя качествена характеристика на зърното от реколта `2016 са следните:

- съдържание на влага: 11,7% ± 0,8%, при 11,6% ± 0,9% за 2015 г.;
- хектолитрова маса: 77,2 kg/100 dm³ ± 3,0 kg/100 dm³, при 79,6 kg/100 dm³ ± 2,4 kg/100 dm³ за 2015 г.;
- добив на мокър глутен: 23,3% ± 3,9%, при 22,8% ± 3,5% за 2015 г.;
- отпускане на глутена: 8,4 мм ± 2,2 мм, при 8,0 мм ± 2,9 мм за 2015 г.;
- число на хлебопекарна сила: 50,9 усл. ед. ± 6,4 усл. ед., при 51,3 усл. ед. ± 8,2 усл. ед. за 2015 г.;
- съдържание на протеин: 11,7% с.в. ± 2,6% с.в., при 11,4% с.в. ± 1,3% с.в. за 2015 г.;

- число на падане: 376,7 сек. \pm 49,5 сек., при 299,7 сек. \pm 61,8 сек. за 2015 г.;
- Средната стойност на W е 152,1.

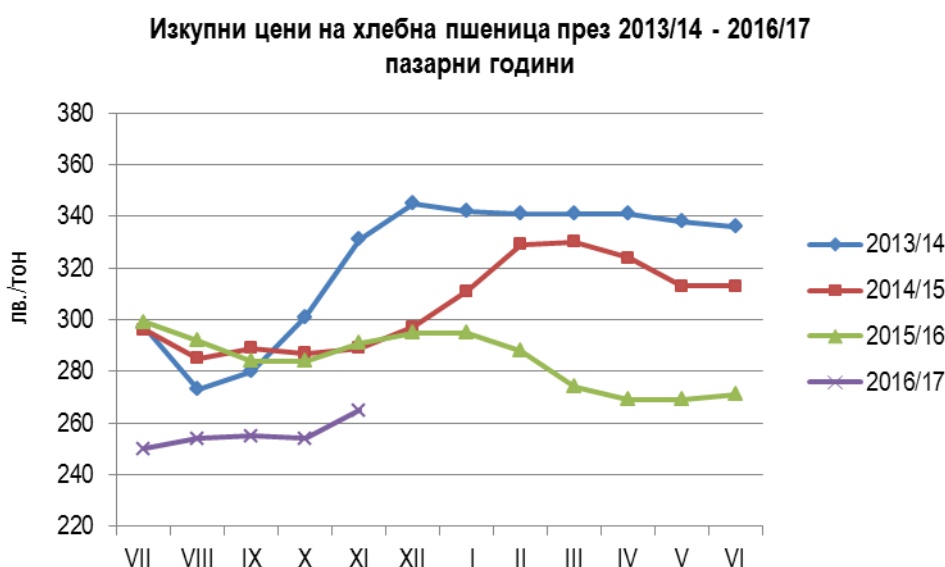
3. Цени на пшеница, брашно и хляб

Изкупни цени на пшеница в България

През първите пет месеца на пазарната 2016/17 година изкупните цени на пшеницата в страната се движат под нивата от предходната година, повлияни от високите наличности в страната и региона и прогнозирания рекорден износ от Русия.

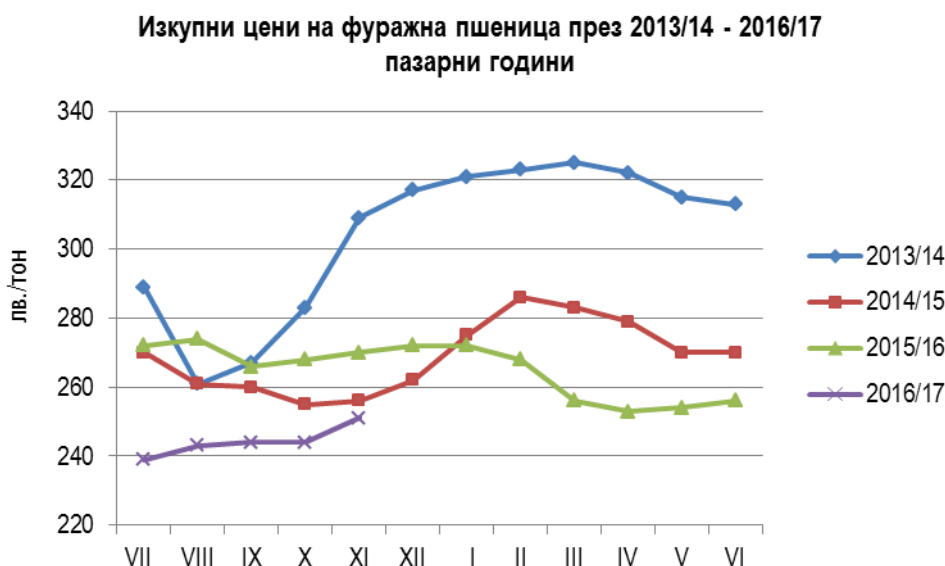
По данни на САПИ, средно за периода юли - ноември 2016 г., изкупната цена на хлебната пшеница намалява с 11,9% на годишна база, до 256 лв./тон, а тази на фуражната – с 9,6%, до 244 лв./тон. Основни фактори за отчетения ценови спад са от една страна високото предлагане на пшеница в страната и в черноморския регион, по-специално Русия, а от друга – високите наличности в основните световни вносители.

Маркетинговата 2016/17 година стартира с понижаване на изкупната цена на хлебната пшеница до средно 250 лв./тон за м. юли 2016 г. – с близо 8% по-ниска в сравнение с предходния месец и с около 16% по-ниска на годишна база. След стабилизиране малко над това ниво през следващите три месеца, през м. ноември 2016 г. се отчита лек ръст на изкупната цена до средно 265 лв./тон, под влияние на увеличеното търсене за износ. Тенденцията на покачване продължава и през първата половина на декември 2016 г., като към средата на месеца изкупната цена на хлебната пшеница достига 285 лв./тон, скъсявайки маржа с нивото отпреди една година до около 3%.

Фиг. 1

При цените на фуражната пшеница се наблюдава сходна тенденция на движение като при хлебното зърно. Средната изкупна цена на фуражна пшеница за първите пет месеца на 2016/17 година е 244 лв./тон, с 9,6% по-ниска спрямо същия период на предходната маркетингова година. Към средата на м. декември 2016 г. тя достига 263 лв./тон, при което понижението на годишна база се свива до малко над 3%.

Фиг. 2

Развитието на пазара на пшеницата през следващите месеци ще зависи основно от прогнозите за световното производство през маркетинговата 2016/17 година. Към момента данните на основните световни анализатори сочат високо глобално предлагане за поредна година, което вероятно ще продължи да оказва натиск върху международните котировки на пшеницата през настоящия пазарен сезон, а оттам и върху цените в България.

По данни на САПИ, през изминалата 2015/2016 маркетингова година средната изкупна цена на хлебната пшеница в България е 284 лв./тон, с около 7% по-ниска спрямо предходната година. При фуражната пшеница намалението е по-слабо изразено – с 1,4%, до 265 лв./тон. Годината се разделя на два етапа, с малко по-високи ценови нива през първите седем месеца и по-ниски стойности от м. февруари 2016 г., след излизането на първите прогнози за сезон 2016/2017, сочещи високо глобално производство за поредна година.

Износни цени на пшеница в България и международни цени

През периода юли – ноември 2016 г. цените на пшеницата на международните пазари се движат под нивата отпреди една година. Средно за първите пет месеца на маркетинговата 2016/17 година, цената на хлебната пшеница FOB Украйна и Русия е 173 щ. д./тон – с 10% по-ниска спрямо същия период на предходната година. В рамките на периода, експортната цена на американската

мека червена зимна пшеница бележи спад от около 19% на годишна база, до 163 щ. д./тон. По-слабо изразено е намалението при френското хлебно зърно – с около 4%, до средно 185 щ. д./тон. Натиск върху котировките оказват прогнозните данни за увеличение на световното предлагане за поредна година, като лекото намаление на производството в ЕС напълно се компенсира от увеличената продукция, а оттам и перспективите за износ, от Черноморския регион, в частност от Русия и Казахстан. През месеците октомври и ноември 2016 г. като цяло се наблюдава леко повишение на цените на пшеницата на международните пазари, но стойностите остават под нивата отпреди една година.

Традиционно, българските экспортни цени на пшеница следват тенденцията на международните зърнени пазари, като през първите три месеца на маркетинговата 2016/17 година се движат около экспортните котировки на Украйна и Русия. По предварителни данни на НСИ, средната износна цена на българска пшеница (хлебна и фуражна), FOB българско черноморско пристанище за периода юли – септември 2016 г. е 167 щ. д./тон - с 11% по-ниска спрямо същия период на предходната маркетингова година.

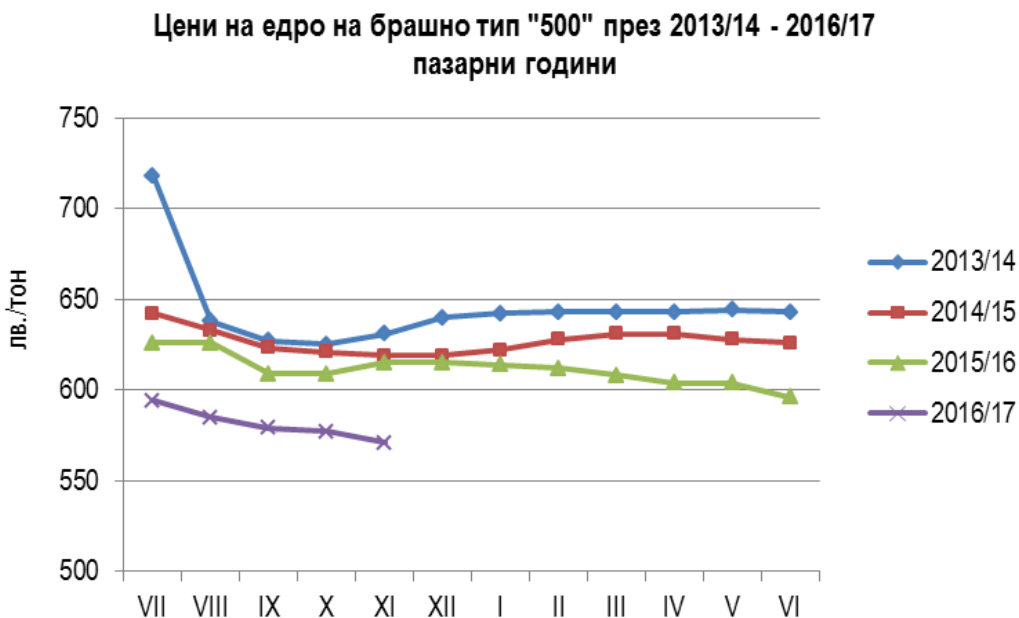

Фиг. 3

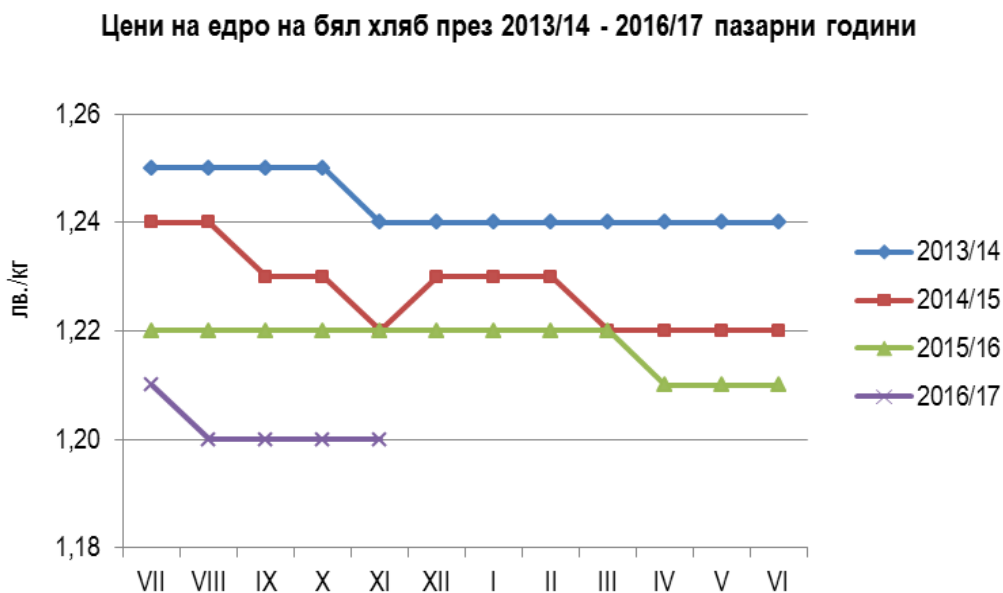
Цени на брашно и хляб

Отразявайки движението на цените на пшеницата, през периода юли – ноември 2016 г. цените на брашното и хляба отбелязват леко понижение спрямо

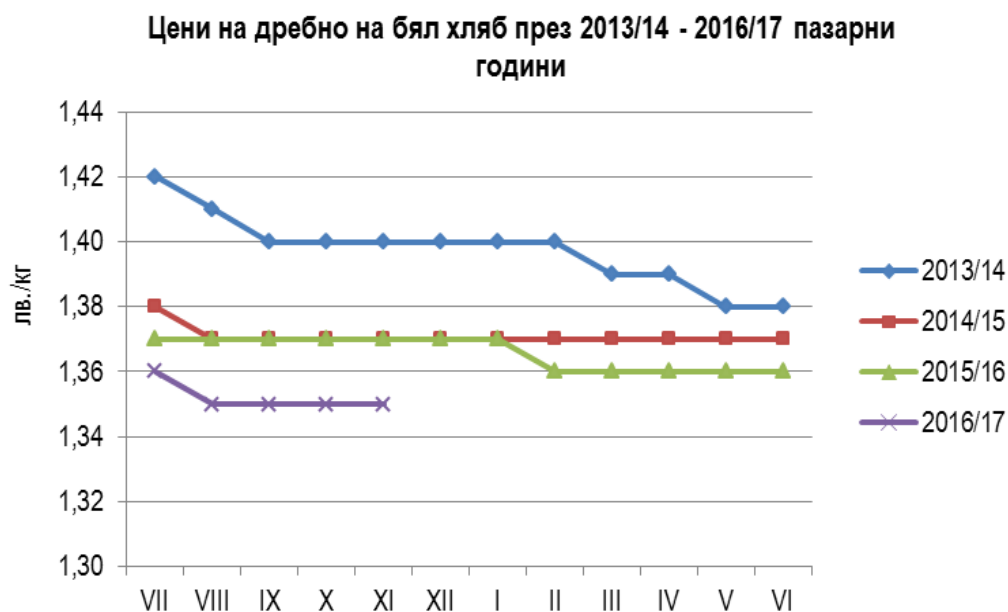
същия период на предходната година. Средно за първите пет месеца на настоящата пазарна година, цената на едро на брашно тип „500“ намалява с 5,8% на годишна база, до 581 лв./тон. Същевременно, белият хляб поевтинява с 1,4%, до 1,20 лв./кг на едро и с 1,3%, до 1,35 лв./кг на дребно.

Фиг. 4

Фиг. 5

Фиг. 6

Съотношение на цените по веригата пшеница – брашно - хляб

В резултат от по-слабо изразеното понижение на цените на брашното и хляба спрямо това при пшеницата, през периода юли – ноември на пазарната 2016/17 година се наблюдава леко отклонение на съотношението между цените по веригата пшеница – брашно – хляб от приетото за нормално 1:2:4. Това се обяснява донякъде с технологичното време, необходимо за преработка и реализация на пшеницата под формата на брашно и хляб. Освен това, при формиране на цените на брашното и хляба влияние оказват и други фактори, като разходите за горива, електроенергия, работни заплати и други.

Таблица 4. Съотношение на цените по веригата пшеница – брашно – хляб по месеци на 2015/16 и 2016/17 пазарни години

	2015/16												2016/17				
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Хлебна пшеница	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Брашно тип 500	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2	2,4	2,3	2,3	2,3	2,2
Хляб „Стара Загора“ (бял)	4,1	4,2	4,3	4,3	4,2	4,1	4,1	4,2	4,5	4,5	4,5	4,5	4,8	4,7	4,7	4,7	4,5

Източник: данни на САПИ, обработени от МЗХ

II. Световно предлагане и потребление на пшеница

Според прогнозни данни на **Департамента по земеделие на САЩ (USDA)** от началото на м. декември 2016 г., през настоящата 2016/17 пазарна година се очаква световното производство на пшеница да надхвърли с около 2%

миналогодишния рекорд, достигайки 751,3 млн. тона. Наблюдава се увеличение на производството в повечето от основните страни-износители на пшеница като Русия (със 18%, до рекордните 72 млн. тона), САЩ (с 12%, до 62,9 млн. тона), Австралия (с 35%, до 33 млн. тона), Казахстан (с 20%, до 16,5 млн. тона) и други. От друга страна, в ЕС – най-големият производител на пшеница в света, е налице намаление на продукцията с около 10% на годишна база, до 144 млн. тона, поради спад на производството в западната част на ЕС (основно в резултат от падналите интензивни валежи през периода май – юли), който не може да бъде изцяло компенсиран от увеличението в източните държави от Съюза. Сред останалите значими производители в глобален мащаб, по-добри реколти се очакват в Аржентина, Канада, Индия и Иран, а по-слаби - в Китай и Турция. Прогнозните данни сочат леко намаление на производството в Украйна, до 27 млн. тона - с около 1% под рекорда от реколтата `2015.

Експертите от USDA предвиждат глобалното потребление на пшеница през 2016/17 пазарна година да възлезе на 739,8 млн. тона, което е с близо 4% над нивото от предходната година. Най-голям принос за това увеличение имат Индия, Китай и САЩ.

Тенденцията за глобално производство, надхвърлящо потреблението, за четвърта поредна година се очаква да доведе до нарастване на световните запаси в края на настоящия пазарен сезон до 252,1 млн. тона, с 4,8% повече спрямо година по-рано. Тези наличности тежат на пазара и оказват натиск за понижение на цените.

Световната търговия с пшеница през 2016/17 пазарна година се прогнозира да възлезе на 175,4 млн. тона - с близо 2% над рекорда от предходната година. Предвижда се през този сезон Русия да се превърне в най-големия износител на пшеница в света, което се обуславя от една страна от четиригодишния растеж на производството там, а от друга – от редуцираното производство в преките ѝ конкуренти като ЕС и Украйна. Предвид логистичните предимства при износа за развиващите се пазари в Северна и Централна Африка и Близкия Изток се очаква Русия да увеличи пазарния си дял в тези региони, като заеме нишата, освободена заради намаление на експортния потенциал на Европейския съюз.

В условията на ниски цени, може да се очаква засилване на интереса към внос на пшеница, от което ще могат да се възползват най-вече страните с най-конкурентни цени. Очаква се значително увеличение на вноса в Индия.

Последните прогнозни данни на **Информационната система за земеделските пазари към Организацията по прехрана и земеделие на ООН (FAO - AMIS)** и **Международния съвет по зърното (IGC)** също сочат ръст на световното производство на пшеница през 2016/17 пазарна година с около 2% на годишна база, както и увеличение на преходните запаси в края на сезона в рамките на 5 – 6%.

Таблица 5. Световно предлагане и потребление на пшеница, млн. тона

	USDA		FAO-AMIS		IGC	
	2015/16 оценка	2016/17 прогноза 09.12.2016 г.	2015/16 оценка	2016/17 прогноза 08.12.2016 г.	2015/16 оценка	2016/17 прогноза 24.11.2016 г.
Производство	736	751	735	749	737	749
Предлагане	953	992	947	976	942	970
Потребление	712	740	714	734	720	736
Търговия	172	175	168	168	164	166
Крайни наличности	241	252	227	239	222	235

Източник: USDA, FAO-AMIS, IGC

По данни на FAO-AMIS от началото на м. декември 2016 г., сеитбата на зимна пшеница за следващата 2017/18 пазарна година в северното полукълбо е приключила. Като цяло, на този ранен етап от сезона се наблюдават благоприятни условия за посевите, които в повечето страни навлизат в състояние на покой. В южното полукълбо, жътвата е започнала при като цяло благоприятни условия в Южна Африка и по-голямата част от Аржентина. В Австралия се отчитат изключително добри условия за големи производствени площи, благодарение на паднали по-рано дъждове.

По данни на **Европейската комисия** от края на м. ноември 2016 г., през маркетинговата 2016/17 година производството на пшеница в ЕС се прогнозира да спадне с 10,7% спрямо предходната година, до 142,6 млн. тона, основно в резултат от понижение на средния добив с близо 12%, до 5,3 тона/хектар. Поради високите преходни наличности, общото предлагане на пшеница в Съюза през настоящия сезон се очаква да намалее по-слабо – със 7,8%, до 166,2 млн. тона. Общото потребление на пшеница в ЕС се предвижда да достигне 154,9 млн. тона – с около 1% над нивото от предходната маркетингова година, главно поради нарастване на употребата за индустриални цели и за изхранване на населението, докато при експорта за трети страни се очаква спад с 24,5% на годишна база, до 25,6 млн. тона.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЧЕМИК

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Предлагане и потребление на ечемик през 2016/17 пазарна година

Леко намаление на предлагането на ечемик през маркетинговата 2016/17, поради липсата на преходни запаси

Според прогнозни данни на отдел „Агростатистика“ на Министерство на земеделието и храните, през 2016 г. в страната са **произведени** 727 хил. тона ечемик, в т. ч. 718 хил. тона зимен и 9 хил. тона – пролетен ечемик, което е напълно достатъчно за задоволяване на вътрешните потребности. Общото количество е с 4% повече спрямо предходната година, като намалението на реколтираните площи с около 6%, до 1 650 хил. дка е изцяло компенсирано от нарастване на средния добив с близо 11%, до 440 кг/дка, в резултат от благоприятните метеорологични условия.

Поради ранното изчерпване на наличностите в страната през предходната година, маркетинговата 2016/17 стартира без преходни запаси от ечемик, при 53 хил. тона година по-рано.

Така, въпреки увеличеното производство, **общото предлагане** на ечемик през пазарната 2016/17 година се предвижда да намалее с 3% на годишна база, до около 742 хил. тона.

Традиционно, вносът на ечемик в страната е минимален, като през настоящата пазарна година се очаква той да остане близък до нивото от предходната година, възлизайки на около 15 хил. тона. По предварителни данни на НСИ, през периода юли – септември 2016 г. са внесени 6,5 хил. тона.

Общото потребление на ечемик през маркетинговата 2016/17 година се прогнозира на ниво от 728 хил. тона - с 5% по-малко спрямо предходната година, при относително запазване на вътрешното потребление и намаление на износа, поради леко свитото предлагане.

Употребата на ечемик **за семена** през маркетинговата 2016/17 се оценява на около 35 хил. тона, с 3 хил. тона по-малко спрямо предходната година, тъй като наличните оперативни данни сочат намаление на засетите площи с ечемик за реколта `2017.

На база данните на НСИ за промишленото производство на малц, потреблението на ечемик **за пивоварната промишленост** през настоящия сезон се очаква да възлезе на около 58 хил. тона.

Според разчети на дирекция „Животновъдство“ на МЗХ, за изхранване на животните през маркетинговата 2016/17 година са необходими около 235 хил. тона

ечемик. Тази оценка е прогнозна и не отчита евентуална промяна на броя на животните през годината.

Таблица 1. Предлагане и потребление на ечемик за пазарните 2013/14 – 2016/17 години, хил. тона

Показатели	2014/15	2015/16 оценка	2016/17 прогноза
Предлагане	931	766	742
1. Начална наличност	78	53	0
2. Производство	852	698	727
- реколтирани площи - хил. дка	2 147	1 760	1 650
- среден добив - кг/дка	397	397	440
3. Внос	1	15	15
Потребление	878	766	728
1. Употреба за семена	41	38	35
2. Употреба за производство на пиво	62	57	58
3. Употреба за фураж	225	225	235
4. Износ	550	445	400
5. Интервенционно изкупуване от ДФЗ - Разплащателна агенция	0	0	0
Крайни наличности	53	0	15

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; ечемик за фураж – дирекция „Животновъдство“, МЗХ; внос и износ – данни на НСИ, обработени от МЗХ, за 2015/16 година (предварителни данни), прогноза на дирекция „Анализ и стратегическо планиране“ на МЗХ за 2016/17 година;
Бележки: 1) Балансът няма официален характер; 2) За нуждите на баланса, износът на около 100 хил. тона ечемик, осъществен през м. юни 2016 г., е отнесен към пазарната 2016/17 година, тъй като касае ечемик от реколта `2016.

По предварителни данни на НСИ, през периода юли – септември 2016 г. са изнесени 157,2 хил. тона ечемик, което е с около 45% по-малко спрямо същия период на предходната година. Количествата са реализирани основно в държави-членки на ЕС – общо 128,7 хил. тона, в т. ч. 67,4 хил. тона в Испания и 43,6 хил. тона в Гърция. Износът за трети страни е в размер на 28,6 хил. тона, изцяло за Либия. Общата стойност на експорта за трите месеца възлиза на 23 млн. евро, при средна цена от 146 евро/тон, съответно с 50% и 10% по-малко спрямо аналогичния период на предходната година.

Намалението на износа на годишна база се обяснява донякъде с факта, че поради малко по-ранното стартиране на жътвата през настоящата година, около 100 хил. тона ечемик от реколта `2016 са изнесени още през последния месец на предходната маркетингова година - юни 2016 г. (обикновено износът на ечемик през м. юни е ограничен и, дори да включва известни количества от нова реколта, това не може да окаже съществено влияние на баланса). Като се прибави това количество, може да се приеме, че към края на септември 2016 г. общият експорт на ечемик от реколта `2016 възлиза на малко под 260 хил. тона.

Освен това, фактори за намаление на износа на ечемик през настоящата пазарна година са по-ниските наличности спрямо сезон 2015/16, в комбинация с понижаване на експортните цени, поради свиване на търсенето на международните пазари.

Въз основа на свободните наличности в страната, общият износ на ечемик за маркетинговата 2016/17 година се очаква да достигне около 400 хил. тона.

2. Качество на ечемика от реколта `2016

По окончателни данни качеството на продукцията от ечемик – реколта `2016 е добро, като показателите са близки до тези от предходната година. Средните стойности на основните качествени показатели са, както следва:

- съдържание на белтъчни вещества: $11,6\% \pm 1,2\%$, при $11,4\% \pm 1,2\%$ за 2015 г.;
- хектолитрова маса: $62,2 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3 \pm 3,3 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3$, при $64,5 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3 \pm 3,1 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3$ за 2015 г.;
- изравненост на партидите: $85\% \pm 12,2\%$, при $89,4\% \pm 6,9\%$ за 2015 г.;
- влажност: $12,1\% \pm 1,0\%$, при $12,6\% \pm 1,0\%$ за 2015 г.;
- културни примеси: $1,5\% \pm 1,3\%$, при $1,0\% \pm 1,1\%$ за 2015 г.;
- чужди примеси: $1,2\% \pm 1,5\%$, при $0,7\% \pm 0,7\%$ за 2015 г.

Получените крайни резултати по отношение белтъчно съдържание на ечемика показват, че 61,4% от добития през 2016 г. е пивоварен, а 38,6% - фуражен. В сравнение с 2015 г., делът на пивоварния ечемик намалява със 7,8 процентни пункта.

3. Цени на ечемик

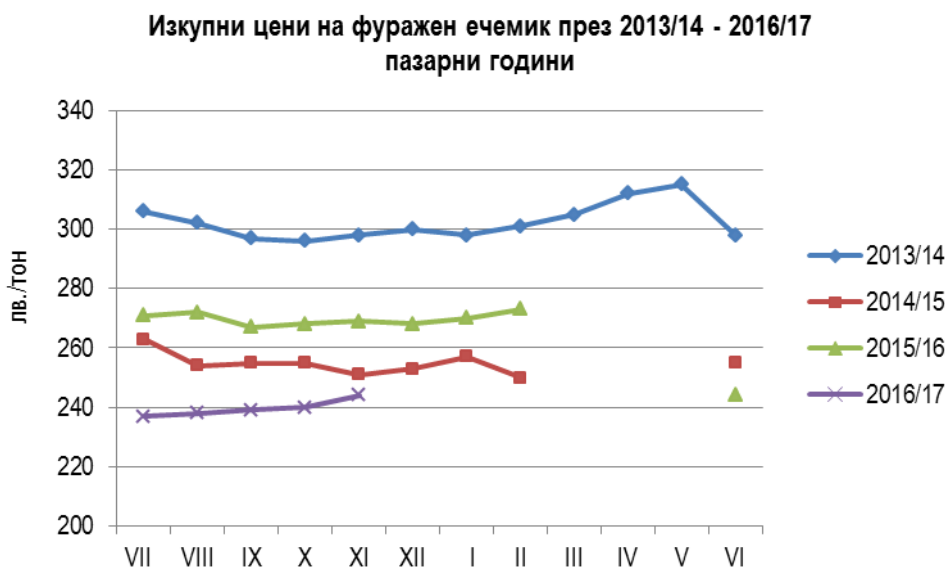
Изкупни цени на ечемик в България

През първите пет месеца на пазарната 2016/17 година изкупните цени на ечемик в страната отбелязват понижаване спрямо предходната година, отразявайки тенденцията на международните пазари.

По данни на САПИ, средната изкупна цена на ечемик за периода юли - ноември 2016 г. е 239 лв./тон, с 11,5% по-ниска на годишна база. Намалението се дължи основно на външен натиск, породен от увеличеното предлагане в черноморския регион (Русия и Украйна) и натрупаните значителни запаси в основните държави - вносител на ечемик, водещо до свиване на търсенето на фуражната култура през настоящия сезон. Допълнително влияние оказва и ръстът на световното производство на пшеница и царевица, които са конкурентни култури на ечемика по отношение на фуража.

В рамките на първите пет месеца на маркетинговата 2016/17 година се наблюдава незначително повишение на изкупните цени на ечемика – от средно 237 лв./тон за м. юли до средно 244 лв./тон за м. ноември 2016 г. Тенденцията на покачване, предизвикано основно от вътрешното търсене, се засилва през първата половина на декември 2016 г., като към средата на месеца изкупната цена достига средно 253 лв./тон, което все пак остава с 5,6% под нивото отпреди една година.

Към момента световните анализатори предвиждат през маркетинговата 2016/17 година глобалното потребление на ечемик да бъде малко над производството, което да доведе до свиване на запасите в края на сезона. Въпреки това, прогнозите за увеличение на световното предлагане на конкурентните пшеница и царевица не дават основание през следващите месеци да се очаква по-значително покачване на цените на ечемика на международните пазари, а оттам и в страната.

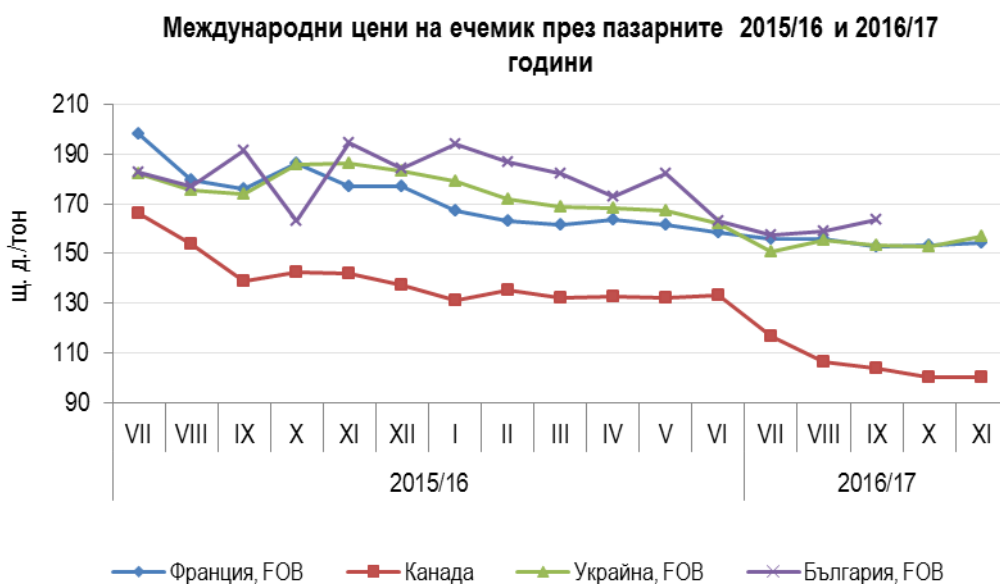
Фиг. 1

По данни на САПИ, средната изкупна цена на ечемик за *изминалата 2015/16 маркетингова година* е 267 лв./тон - с близо 5% по-висока спрямо предходния сезон, което се дължи на пониженото вътрешно предлагане и възможността за износ на по-атрактивни цени. В рамките на годината цените се движат в тесните граници от 267 лв./тон до 273 лв./тон, като през периода от м. март до средата на м. юни 2016 г. не са регистрирани изкупни цени на ечемик за страната, поради изчерпване на количествата от реколта `2015, предлагани на пазара. Отчетената средна цена на ечемик за м. юни 2016 г. от 244 лв./тон се отнася за количества от новата реколта `2016.

Износни цени на ечемик в България и международни цени

През периода юли - ноември 2016 г. ечемикът се търгува на международните пазари на съществено по-ниски цени спрямо година по-рано. Средно за периода, понижението на котировките на основните наблюдавани пазари варира от 14,9% (Украйна) до 29,2% (Канада) на годишна база. Като цяло, от началото на пазарната 2016/17 година цените FOB Украйна и ЕС (Франция) са стабилни, като се движат на близки нива – средно около 155 щ. д./тон.

Българските износни цени на ечемик се движат около или малко над тези на преките конкуренти от черноморския регион. Средната експортна цена, FOB България, за периода юли – септември 2016 г. е 160 щ. д./тон, с близо 13% по-ниска на годишна база.

Фиг. 2

II. Световно предлагане и потребление на ечемик

По данни на Департамента по земеделие на САЩ, световното производство на ечемик през маркетинговата 2016/17 г. се прогнозира да възлезе на 144,7 млн. тона. Това е с 2,7% под нивото от предходната година, основно поради намаление на продукцията в Турция (с 36%, до 4,8 млн. тона), ЕС (с 3%, до 59,7 млн. тона), Мароко (с 69%, до 1,1 млн. тона) и Аржентина (с 32%, до 3,3 млн. тона). От друга страна, в големи производители като Канада, Русия, Украйна и Австралия се предвижда увеличение на производството, с между 5% и 23%.

При глобалното потребление на ечемик през сезон 2016/17 също се предвижда намаление спрямо предходната година, но по-слабо – с 0,7%, до 146,6 млн. тона. Така, световните наличности от ечемик в края на пазарната година се прогнозира да се свият със 7,4% на годишна база, до 23,2 млн. тона.

Световната търговия с ечемик през маркетинговата 2016/17 година се прогнозира на ниво от 27 млн. тона, с близо 2% по-малко спрямо предходния сезон. Сред основните износители, по-съществено намаление на експорта се очаква за ЕС и Аржентина (съответно с 27,9%, до 6,2 млн. тона и с 29,5%, до 2 млн. тона), а по-чувствително увеличение - за Австралия (с 29,6%, до 7 млн. тона).

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА РАПИЦА

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Предлагане и потребление на рапица през 2016/17 пазарна година

По-високо предлагане и очакван ръст на износа на рапица през маркетинговата 2016/17 година

По прогнозни данни на отдел „Агростатистика“ на Министерство на земеделието и храните, **производството** на рапица от реколта `2016 възлиза на около 493 хил. тона. Въпреки лекото намаление на реколтираните площи с 1,6% (до 1 680 хил. дка), предварителните оценки сочат ръст на продукцията със 17% на годишна база, вследствие на благоприятните климатични условия, довели до повишение на средния добив с 18,7%, до около 290 кг/дка.

Преходните наличности от рапица в началото на маркетинговата 2016/17 година се оценяват на 70 хил. тона, с близо 30 хил. тона повече спрямо година по-рано.

Таблица 1. Предлагане и потребление на рапица за пазарните 2013/14 – 2016/17 години, хил. тона

Показатели	2014/15	2015/16 оценка	2016/17 прогноза
Предлагане	583	479	598
1. Начална наличност	0	42	70
2. Производство	528	422	493
- реколтирани площи - хил. дка	1 902	1 704	1 680
- среден добив - кг/дка	278	248	290
3. Внос	55	15	35
Потребление	541	409	596
1. Употреба за семена	1	1	1
2. Употреба за производство на масло и биогориво	75	84	85
3. Износ	465	324	510
Крайни наличности	42	70	2

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; употреба на рапица за производство на масло и биогориво – НСИ и Сдружение на производителите на растителни масла и маслопродукти в България; внос и износ – данни на НСИ, обработени от МЗХ, за 2015/16 година (предварителни данни), прогноза на дирекция „Анализ и стратегическо планиране“ на МЗХ за 2016/17 година;
Бележка: Балансът няма официален характер

Увеличението на производството, в комбинация с по-високи начални наличности и очаквано нарастване на вноса, се предвижда да доведе до ръст на **общото предлагане** на рапица през настоящия сезон, до около 598 хил. тона - с 25% повече спрямо предходната година.

По принцип **вносът** на рапица в България е ограничен, тъй като преработката

на тази култура в страната е сравнително слабо развита и производството е насочено основно за реализация на външните пазари.

По предварителни данни на НСИ, през периода юли – септември 2016 г. вносът на рапица възлиза на 26,6 хил. тона, при едва 2,4 хил. тона за същия период на предходната година. Увеличението може да се обясни с интерес за набавяне на необходимите количества преди евентуално увеличение на цените на международните пазари, предвид прогнозите за намаление на световното производство на рапица през настоящия сезон.

Количествата са внесени главно от Румъния (20,7 хил. тона) и Молдова (5,3 хил. тона).

При относително запазване на вътрешното потребление, общият внос на рапица до края на маркетинговата 2016/17 година се очаква да остане сравнително нисък – в рамките на около 35 – 40 хил. тона.

По данни на НСИ, през предходния пазарен сезон 2015/16 вносът на рапица в страната е в размер на 15 хил. тона – със 74% по-малко спрямо 2014/15 маркетингова година (когато бе реализиран значително по-висок внос от обикновено). Целият внос през годината представлява доставки от ЕС, в т. ч. главно от Румъния – 12 511 тона.

Общото потребление на рапица през маркетинговата 2016/17 година се очаква да възлезе на 596 хил. тона – с около 46% повече спрямо предходната година, поради предвиждания ръст на износа.

Употребата на рапица **за семена** за реколта `2017 и **за нуждите на индустрията** се очаква да се запази около миналогодишните нива – съответно около хиляда тона и около 85 хил. тона.

По предварителни данни на НСИ, през периода юли – септември 2016 г. извън страната са реализирани 454,9 хил. тона рапица, което представлява ръст от над два пъти спрямо същия период на предходната година. Експортът е благоприятстван от силното търсене от началото на пазарната 2016/17 година, вследствие на намаленото производство в ЕС и черноморския регион. Над 90% от общия износ на българска рапица за периода са насочени за държави-членки на ЕС – общо 422,4 хил. тона, в т. ч. главно за Белгия (233,6 хил. тона), Германия (89,3 хил. тона) и Франция (71,8 хил. тона). Износът за трети страни възлиза на 32,5 хил. тона, от които 31,5 хил. тона за Иран.

Средно за първите три месеца на 2016/17 пазарна година се отчита леко понижение на экспортната цена на рапица, изразена в евро, с около 2 евро/тон, до 368 евро/тон. Същевременно, поради нарастване на изнесените количества, стойността на износа се увеличава двойно, до 169,5 млн. евро.

Отчитайки наличностите в страната, може да се очаква до края на пазарната 2016/17 година износьт на рапица да достигне около 510 хил. тона.

По данни на НСИ, през предходната 2015/16 пазарна година са изнесени 324 хил. тона рапица - с около 30% по-малко на годишна база, като намалението се обяснява частично със задържане на количества от страна на търговци и производители в очакване на по-атрактивни цени на световните пазари. Общата стойност на износа се свива по-умерено - с 19,2%, до 124,7 млн. евро, поради увеличение на средната експортна цена с 15,7% на годишна база, до 384 евро/тон.

Около 70% от общия износ за изтеклия сезон или 227,1 хил. тона представляват изпращания за държави-членки на ЕС, главно за Франция (111 хил. тона) и Белгия (69,7 хил. тона). Износьт за трети страни възлиза на 97,3 хил. тона, основно за Турция (86,8 хил. тона).

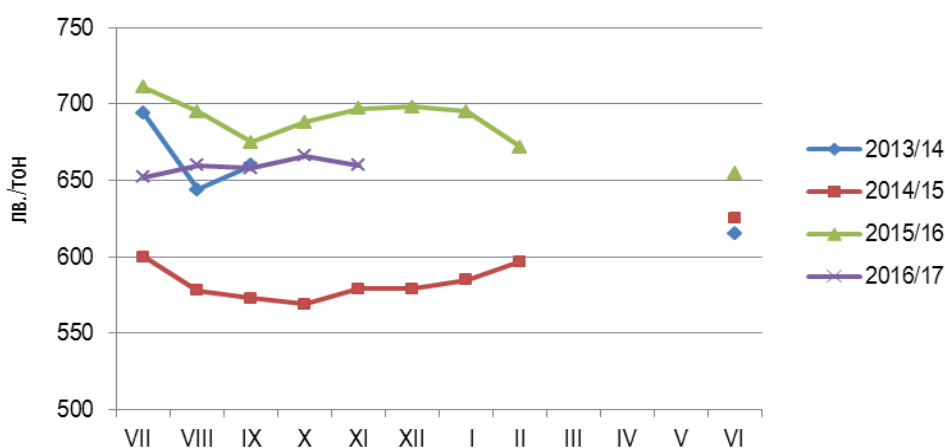
2. Цени на рапица

Изкупни цени на рапица

От началото на пазарната 2016/17 година изкупните цени на рапицата в България са относително стабилни, като се движат малко под високите нива отпреди една година.

По данни на САПИ, средната изкупна цена на рапица за периода юли - ноември 2016 г. е 659 лв./тон. Това представлява понижение с 4,9% спрямо аналогичния период на предходната година, основно под влияние на по-високото предлагане в страната при сравнително спокойна обстановка на международните пазари и по-специално в черноморския регион. В рамките на периода, средномесечните изкупни цени се движат в границите от 652 лв./тон до 666 лв./тон, като най-ниската стойност е отчетена през м. юли, а най-високата – през м. октомври 2016 г. Към средата на м. декември изкупната цена нараства до средно 683 лв./тон, което е вече само с 2% под нивото отпреди една година.

Изкупни цени на рапица през 2013/14 - 2016/17 пазарни години

Фиг. 1

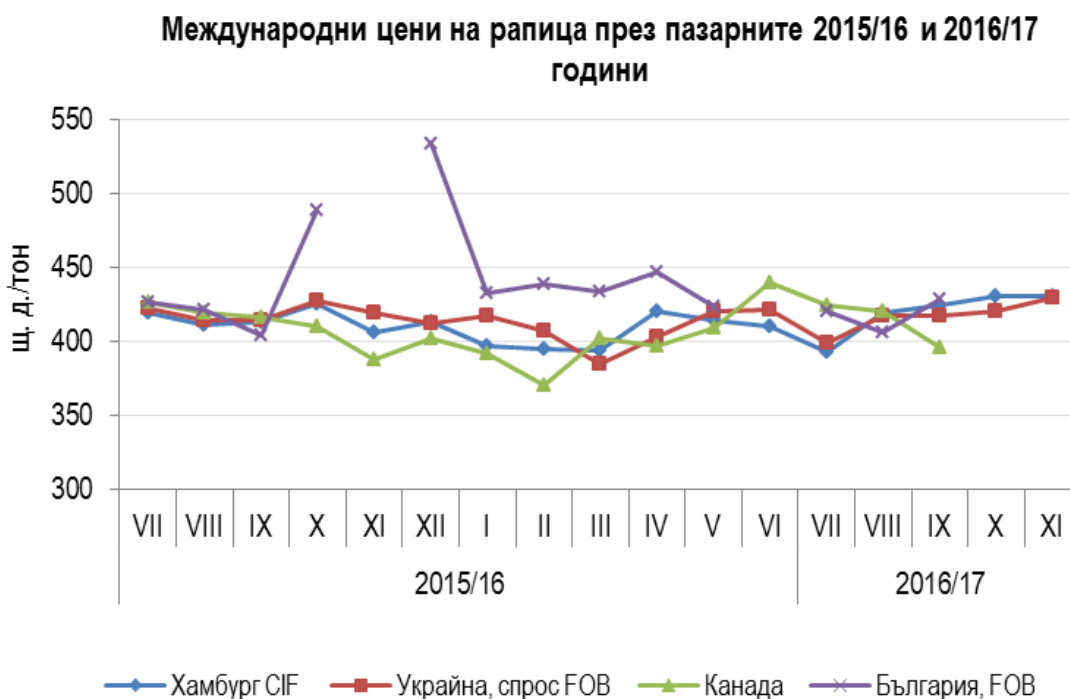
Предвид экспортната ориентираност на производството, през следващите месеци цените на рапицата в България ще зависят главно от развитието на международните пазари. Засега прогнозите са за обтегнато световно предлагане на маслодайна рапица и понижение на глобалните наличности в края на сезона, което би могло да повлияе за увеличение на цените.

По данни на САПИ, средната изкупна цена на рапица за изтеклата 2015/16 маркетингова година е 687 лв./тон, със 17% по-висока на годишна база, под влияние на намаленото световно производство.

Износни цени на рапица в България и международни цени

През периода юли – ноември на маркетинговата 2016/17 година международните котировки на рапицата са близки до нивата отпреди една година. Средно за периода, при износните цени, FOB Украйна и Канада, се наблюдава леко понижение на годишна база, в рамките на 1 – 2%, докато тази, CIF Хамбург, Германия нараства с 1,2%. Като цяло, от началото на 2016/17 пазарна година (м. юли 2016 г.) се наблюдава постепенно увеличение на цените на рапицата в Хамбург и Украйна, под влияние на намаленото производство в ЕС и Украйна. От друга страна, високото предлагане в Канада оказва натиск върху экспортните котировки там.

Експортните цени на българската рапица се движат около тези в ЕС и Украйна. Средната износна цена на рапица, FOB България, за периода юли – ноември 2016 г. е 418 щ. д./тон, с незначителните 0,2% по-висока на годишна база.

Фиг. 2

II. Световно предлагане и потребление на рапица

По данни на Департамента по земеделие на САЩ, световното производство на маслодайна рапица през 2016/17 се очаква да се понижи с около 3,5% на годишна база, до 67,8 млн. тона, поради прогнозите за по-ниска продукция в някои от основните производители като ЕС, Китай, Русия и Украйна. Най-чувствително намаление на производството се очаква в Украйна (с 31,2%, до 1,2 млн. тона), което се обяснява с лошите климатични условия по време на сеитбата, довели до намаление на площите с около 34%.

Световното потребление на рапица през настоящия сезон също се прогнозира да намалее, но по-слабо - с малко над 2% на годишна база, до 68,9 млн. тона.

Така, към края на пазарната 2016/17 година се очаква глобалните запаси от рапица да се свият с 15% на годишна база, до 5,5 млн. тона. Преходните запаси в ЕС се предвижда да спаднат с 55%, до 0,9 млн. тона.